

REAL HAYOT VAZIYATLARI ORQALI TILNI O'RGANISH: FUNKSIONAL YONDASHUV

Dilafruz Abdusalimovna Kenjabayeva

Termiz davlat universiteti dotsenti v.b., pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD), kenjabaevadilafruz605@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada tilni o'rganishda funksional yondashuv, ya'ni real hayot vaziyatlari orqali tilni amaliyotda qo'llash usuli tahlil qilinadi. Funksional yondashuv tilni nazariy bilim sifatida emas, balki kundalik hayotda qo'llashga yo'naltirilgan vosita sifatida o'rgatishga qaratilgan. Maqolada ushbu yondashuvning asosiy tamoyillari va afzalliklari bayon etiladi, jumladan, tilni real hayotda qo'llash, interaktiv mashg'ulotlar, shaxslararo muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish kabi jihatlar ta'kidlanadi. Funksional yondashuv talabalarning o'z bilimlariga ishonchini oshirib, ularning tilni o'rganishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Tilni o'rganish samaradorligini oshirish uchun mazkur yondashuv muhim ahamiyatga ega ekanligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: funksional yondashuv, til o'rganish metodlari, real hayot vaziyatlari, kommunikativ yondashuv, interaktiv mashg'ulotlar, rolli o'yinlar, tilni amaliy qo'llash, shaxsiyatlararo muloqot, motivatsiyani kuchaytirish, amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim

ABSTRACT

This article analyzes the functional approach to language learning, that is, the method of using the language in practice through real-life situations. The functional approach is aimed at teaching the language not as theoretical knowledge, but as a tool aimed at applying it in everyday life. The article describes the main principles and advantages of this approach, including the use of language in real life, interactive training, and the development of interpersonal communication skills. The functional approach increases students' confidence in their knowledge and increases their interest in language learning. It is emphasized that this approach is important for increasing the effectiveness of language learning.

Keywords: functional approach, language learning methods, real-life situations, communicative approach, interactive activities, role-playing games, practical use of language, interpersonal communication, motivational training, practice-oriented education.

KIRISH

Tilni o'rganish jarayonida turli metod va yondashuvlar mavjud bo'lib, ularning har biri o'z uslub va vositalari bilan o'ziga xos. Ushbu maqolada funksional yondashuv, ya'ni real hayot vaziyatlari orqali tilni o'rganish metodi haqida so'z yuritiladi. Funksional yondashuv, til faqat nazariy bilim emas, balki real hayotda, kundalik faoliyatda foydalaniladigan vosita sifatida o'rgatiladigan usuldir. Bunda tilni o'rganuvchi shaxs yoki guruh voqelikdan olingan, amaliy vaziyatlarda faol ishtirok etib, tilni foydalanishni o'rganadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

O'quvchilarda funksional savodxonlikni shakllantirishda o'qituvchining kasbiy kompetentligi shakllanishi "kompetensiya" va "kompetentlik" tushunchalarini anglash darajasi bilan bog'liq[2]. N.A. Muslimov kompetentlikni quyidagicha ta'riflagan: «kompetentlik bu talabning shaxsiy va ijtimoiy ahamiyatga yega kasbiy faoliyatining amalga oshirilishi uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarning yegallanishi hamda ularni kasbiy faoliyatda qo'llay olishi bilan ifodalanadi»[3].

NATIJALAR

Funksional yondashuvning asosiy tamoyillari. Funksional yondashuv, lingvistika va pedagogikadagi yangilik sifatida, tilning kommunikativ funksiyalarini kuchaytirishga qaratilgan. Bunda tilni o'rganish jarayonida faol mashg'ulotlar, vaziyatli rolli o'yinlar va turli voqeliklardan misollar keltiriladi.

1. Real hayot kontekstida til o'rganish

Tilni faqat grammatik tuzilmalarni o'rganish bilan cheklash emas, balki turli hayotiy vaziyatlarda undan foydalanishga o'rgatish talab etiladi. Masalan, do'konda xarid qilish, jamoat transportida safar qilish yoki restoranda ovqat buyurtma qilish kabi oddiy kundalik faoliyatlarda tildan qanday foydalanish haqida mashg'ulotlar o'tkaziladi.

2. Interaktiv va amaliyotga yo'naltirilgan mashg'ulotlar

O'quvchilarning tilni o'rganishga bo'lgan qiziqishlarini oshirish uchun interaktiv mashg'ulotlar o'tkazish muhimdir. Rolli o'yinlar, voqealarni modellashtirish yoki maxsus tayyorlangan simulyatsiyalar orqali talabalar o'zlari bevosita ishtirok etgan holda tilni o'rganadilar.

3. Kommunikativ yondashuv

Funksional yondashuvning muhim jihatlaridan biri – bu tilni kommunikativ vosita sifatida qo'llashga e'tibor qaratish. Har bir o'quv mashg'uloti talabalarning yozish, gapirish, eshitish va

tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Tildan foydalanib, o'zaro muloqot qilish eng asosiy maqsad hisoblanadi.

4. Masalalarni hal qilishga yo'naltirilgan yondashuv

Real hayotda turli muammolarga duch kelish ehtimoli bor. Shunday muammolarni hal qilishga qaratilgan til o'rganish usullari talaba yoki o'rganuvchilarni faol ishtirok etishga undaydi. Masalan, yo'nalish so'rash, yoki yo'qolgan narsani topish kabi vaziyatlarda foydalaniladigan so'zlar va iboralar o'rganiladi.

Funksional yondashuvning afzalliklari

1. Tilni real hayotda qo'llash imkoniyati

Talabalar faqat nazariy bilimlarga emas, balki kundalik hayotda ularni qanday qo'llash mumkinligiga amaliyotda o'rganadilar. Bu ularning o'z bilimlariga ishonchini oshiradi va tilni o'rganishga nisbatan qiziqishini kuchaytiradi.

2. Motivatsiyani kuchaytirish

Funksional yondashuv orqali talabalarga qiyinchiliklar yengib o'tish jarayonida tilni qanday ishlatish mumkinligi haqida tushuncha beriladi. Bu ularning o'quv jarayoniga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytiradi, chunki ular tilni qachon va qaysi vaziyatda qo'llashlarini aniq bilishadi.

3. Tilni amaliyotda ishlatish ko'nikmalarini rivojlantirish

Turli hayotiy vaziyatlarda tildan foydalanish talaba uchun juda qimmatli bo'lib, ular turli shart-sharoitlarda o'z fikrlarini erkin ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu tilni o'rganish samaradorligini oshiradi.

4. Shaxsiyatlararo muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish

Funksional yondashuv orqali talabalar nafaqat tilni, balki shaxslararo munosabatlar o'rnatishni ham o'rganadilar. Masalan, muhokamalar, bahslar va hamkorlikdagi loyihalar orqali ular o'z muloqot ko'nikmalarini yanada rivojlantirishadi.

Qo'llash imkoniyatlari

Funksional yondashuv nafaqat tilni o'rganishga, balki har qanday fan va sohada foydalanilishi mumkin bo'lgan keng qamrovli pedagogik usul hisoblanadi. Uni maktab, universitet yoki til markazlarida qo'llash mumkin. Shuningdek, turli kasbiy o'quv mashg'ulotlarida ham funksional yondashuvdan foydalanish amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi.

XULOSA

Funksional yondashuv, real hayot vaziyatlari orqali tilni o'rganish imkoniyati yaratib, talabalarni kundalik hayotda faol ishtirok etishga tayyorlaydi. Bunda ular nazariy bilimlardan ko'ra amaliy ko'nikmalarga e'tibor qaratishadi, bu esa tilni chuqur o'zlashtirish

va undan erkin foydalanish imkonini beradi. Tilni o'rganish samaradorligini oshirish uchun funksional yondashuv o'quv jarayonining muhim qismidir.

REFERENCES

1. Abdusalimovna, K. D. Z. (2023). PROVERBS AND SAYINGS ARE AN INEXHAUSTIBLE WEALTH IN THE LIFE. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 3(12), 184-189.
2. Kudratova, Aziza Ismatillayevna (2021). FUNKSIONAL SAVODXONLIKNI SHAKLLANTIRISHDA O'QITUVCHINING KASBIY KOMPETENTLIGI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1 (7), 247-253.
3. Муслимов Н.А. Касб таълими ўқитувчиларини касбий шакллантириш. Монография. - Т.: Фан. - 2004. - 127 б., Муслимов Н.А. Касб таълими ўқитувчисини касбий шакллантиришнинг назарий-методик асослари. //Пед. фан. докт. дисс. - Тошкент. - 2007. - 349 б
4. Faxriddinova, Q. B. (2023). The role and importance of an integrated bilingual approach in teaching English to students.
5. Karshieva, B. F. (2022). Methodology and pedagogical practice-test result of organization of pedagogical training. *Экономика и социум*, (12-1 (103)), 135-138.

